

MUSEOVIRASTO
PL 913
00101 HELSINKI
p. (09) 40 501
www.nba.fi

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

- lomake arkeologisen kohteen tarkastamiseen (ks. täyttöohje lopussa)

1. PERUSTIEDOT

Kunta: Turku	Muinaisjäännösrekisteritunnus: 1000023714		
Nimi: Lintinpelto	Ajoitus: Historiallinen		
Kohteen tyyppi: Asuinpaikat	Tyypin tarkenne: Torpat		
Kohteen laajuus:	Lukumäärä: 2		
Laajuuden arviointiperuste:			
Laji (ruksaa laji, ks. tarvittaessa lajin selitys täyttöohjeen kohdasta 1):			
<i>ruksi:</i> X	kiinteä muinaisjäännös mahdollinen muinaisjäännös muu kulttuuriperintökohde löytöpaikka luonnonmuodostuma muu kohde		
Suunta ja etäisyys kirkosta: Turun tuomiokirkosta noin 6 kilometriä lounaaseen			
Sijaintikuvaus: Hirvensalon luoteisosassa, Syvälahden ja Jänessaaren kylien rajalla, Särkilahden pohjukasta noin 700 metriä koilliseen			
Sijaintikoordinaatit: (ETRS-TM35FIN)	N: 6707594	E: 235480	Korkeus m mpy: 5 - 7,5 m mpy
Koordinaattien tarkenne: Rakennuksen (torpan) kivijalka			
Peruskartta:			
Rekisterikylä (jos tarpeen): Syvälahti, Jänessaari		Kiinteistötunnus (jos tarpeen): Lintinpelto 853-510-1-4; Kotijänes 853-432-1-22	
Tarkastaja: Kaisa Lehtonen ja Jussi Kinnunen		Tarkastusaika: 6.8.2014	
Kaisa Lehtonen ja Sanna Kupila		13.11.2014	

2. TAUSTATIEDOT

Aiemmat tiedot: Ei ole.
Aiemmat löydöt: Ei ole.
Tarkastuslöydöt: Lasipullon suuosa, rautaromua (ei otettu talteen)
Tarkastusolosuhteet: Hyvät

Liitteet: Karttaliitteet: Otteet maastokartasta, MK 1:20 000 ja 1:5000, Senaatinkartta mittaus vuosilta 1880-1881, Ote peruskartasta vuodelta 1981.

Muuta: Lehtiartikkeli Lintin torpasta

3. TARKASTUSHAVAINNOT

Tarkastuksen syy: Lähistöllä asuvan Jussi Kinnusen ilmoitus Varsinais-Suomen maakuntamuseoon 29.1.2014

Ympäristö ja maasto: Kohde on varsin rehevää vanhaa sekametsää kasvavaa metsämaastoa.

Arkeologisen kohteen tarkempi kuvaus ja rajaus:

Maastotarkastuksessa havaittiin paikalla varsin jyrkävä rakennuksen kivijalka, kooltaan noin 5,80 x 8,80 metriä. Rakennus on muodoltaan vinkkeli ja sen pitkäsivu on luode-kaakkosuuntainen. Rakennuksen perustuksen kiviä on ainakin kahdessa kerroksessa, ja ne on ladottu varsin huolellisesti. Kivijalan paksuus on keskimäärin noin 0,60 cm:ä, mutta joissain kohdin jopa 0,85 cm:ä leveä. Kivet ovat pääosin paksun sammaleen peittämiä ja perustuksen sisällä kasvaa varsin suurikokoinen kuusi ja koivu.

Kivijalan luoteispäädyssä kiviä on ikään kuin rauennut tai valunut rinteeseen, ja tässä kohtaa rakennuksen tarkkoja rajoja onkin jonkin verran vaikea hahmottaa. Myöskään täysin varmaa oviaukkoa tai tulisijaa ei tarkastuksessa pystytty paikantamaan. On kuitenkin mahdollista, että juuri nämä luoteispäädyn epämääräisesti levällään olevat suurehkot kivet ovat peräisin tulisijasta.

Kivijalasta noin 60 metriä länteen todettiin suurehko syvennys tai kuopanne, joka vaikuttaa vanhalta kellarikuopalta. Sen koko ulkoreunoista mitattuna on noin 5 x 5 metriä. Kuopan suuaukko on luoteeseen, ja siinä on havaittavissa muutamia isompia kiviä, jotka ovat mitä ilmeisimmin muodostaneet kellarin sisääntuloaukon. Kellarin koordinaatit ovat: P = 6707588 I = 235418.

Kivijalasta parisenkymmentä metriä kaakkoon on kaksi lähekkäin olevaa rajapyykkiä, joista toisessa on numero 4 ja toisessa numero 21. Näistä numero 4 liittyy nyt kyseessä olevaan palstaan. Uusintamaastokäynnillä marraskuussa 2014 paikannettiin vielä kaksi muuta rajapyykkiä (numerot 1 ja 3), jotka kuuluvat samaan palstaan. Rajapyykkiä numero 2 ei löydetty.

Muuta tietoa:

Turun museokeskuksen rakennustutkija Sanna Kupilan selvitys torpan vaiheista:

Kysymyksessä on Syvälahden rakuunan torppa 1700-luvulta.

Palsta on rajattu jo vanhimpaan Syvälahdesta tehtyyn karttaan, joka on maanmittari Magnus Bergmanin kartoittama v. 1702. Tällöin palstaan ei ole vielä merkitty torppaa, vaan alue on niittyä, jota on tuolloin käytetty karjanlaidunnukseen. Vuonna 1780 on alueesta tehty oma kartta, joka otsikon mukaan on kartta Syvälahden vanhan rakuunantorpan paikasta. Tässä kartassa on erikseen merkitty torpan kohta, joka osuu nyt löydetyn kiviperustan kohdalle. Rakuunatorppa onkin oletettavasti rakennettu vasta isovihan päättymisen eli vuoden 1721 jälkeen kun olot rauhoittuivat. Isojakokartassa 1778 Syvälahden rakuunalle on osoitettu uusi tontti lähempänä Syvälahden taloa. Kyseessä on sama tontti, joka vuonna 1817 tehdyssä tiluskartassa mainitaan olevan jo vanhan rakuunan lesken tontti. Vuoden 1817 tiluskartan karttaselityksistä ilmenee, että tämä torppa on tällöin ollut jo autiona. Samaisessa vuoden 1817 kartassa on myös uudempi rakuunan tontti vanhan rakuunan lesken tontista etelään. Tätä tonttia ympäröivät uudet rakuunan pellot. Paikka on nykyisen Kanteleen tilan paikkeilla.

Syvälahden rakuunana oli 1790-luvulla Eric Mattsson Modig, joka vuonna 1743 syntyneenä oli tuolloin jo hyvin iäkäs. Sen vuoksi vuoden 1817 karttaan on varmaan jo merkitty vanhan rakuunan lesken tontti sekä uuden rakuunan tontti. Syvälahteen tulee 1800-luvun alussa uudeksi rakuunaksi v. 1781 syntynyt Jacob Ekbon. Eric Modigin vaimo oli Caisa Gusdtafsdotter, joka siis on oletettavasti tuo rakuunan leski.

Vanhan lehtikirjoituksen (ks. raportissa oleva erillinen liite) mukaan Hirvensalon Särkilahden perällä Jänissaaren metsässä oli vielä 1900-luvun ensimmäisellä kymmenellä maanalainen Lindin torppa. Metsäpalsta on lohkottu omaksi tilakseen 1914, jolloin se sai nimen Lintinpelto. Palstan nimi viittaa näin leskivaimo Lindiin. Henkikirjoista löytyvä tieto vahvistaa osittain artikkelin ja juuri tämän metsäisen palstan yhteyttä, sillä henkikirjojen mukaan Syvälahden kylän asukkaisiin on kuulunut vielä vuonna 1905 Miina Lind niminen henkilö, joka oli syntynyt v. 1834.

4. SUOJELUTIEDOT

Kunto:
Hoidon tarve:
Ehdotus suoja-alueeksi (mielellään myös kartalla rajauksena esitettyinä): Koko Lintinpellon palsta
Tiedossa olevat maankäyttöhankkeet:
Muut säilymiseen vaikuttavat asiat:
Kohteesta käytettävissä olevan tiedon määrä ja laatu (jos tarpeen):

5. MUUTA

Tarkastajan yhteystiedot: Kaisa Lehtonen / Varsinais-Suomen maakuntamuseo, puh. 040-1879379
Muut tiedot:
Lähilöydöt:
Opas kohteelle (nimi ja yhteystiedot, jos eri kuin tarkastaja):

6. PÄIVÄYS JA KERTOMUKSEN LAATIJAN ALLEKIRJOITUS

Päiväys: Turku 10.12.2014
Allekirjoitus:

LIITE: karttaote/karttaotteet

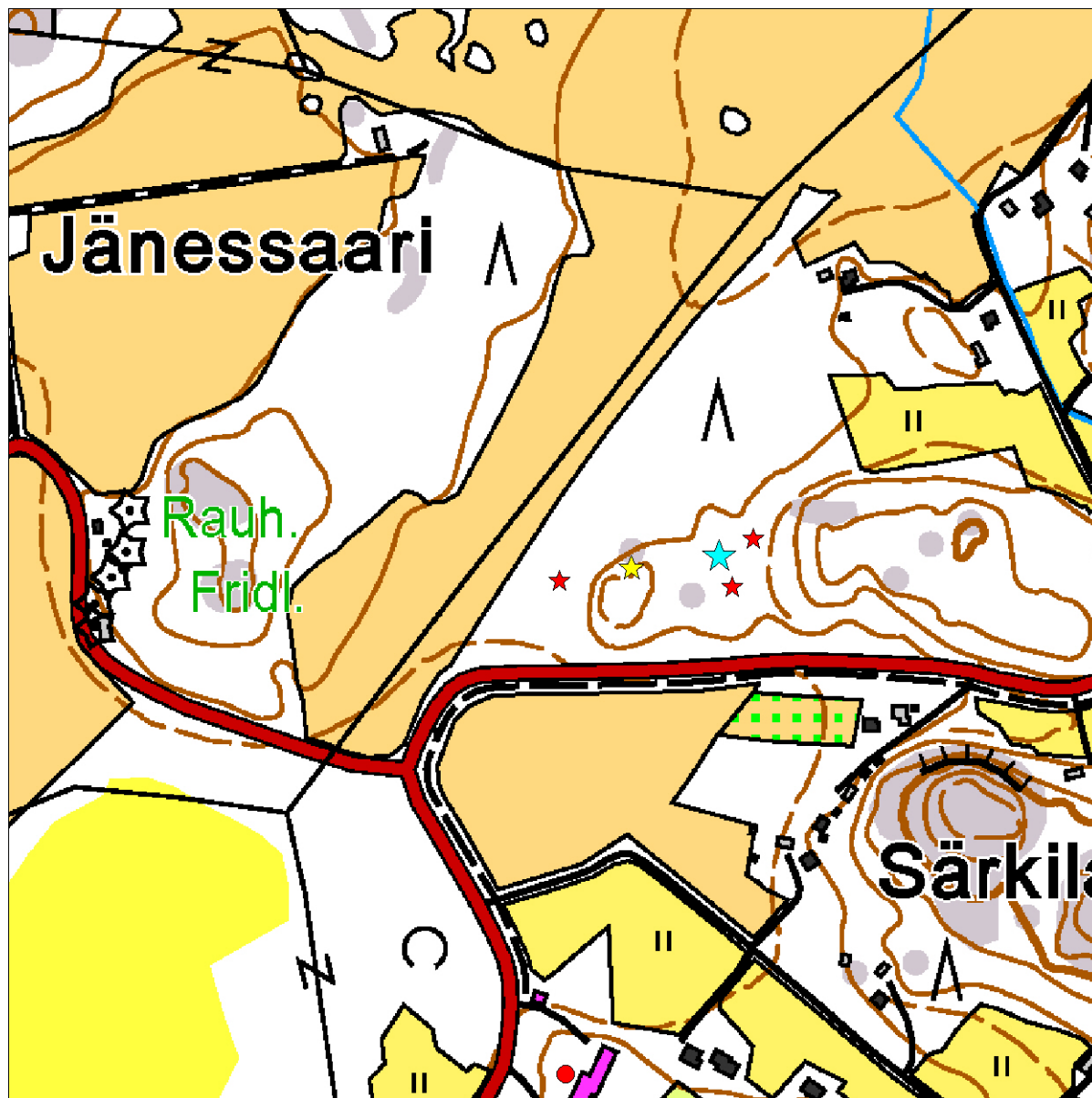
Ote maastokartasta, MK 1:20 000

Kohde merkitty karttaan punaisella ympyrällä

Ote maastokartasta, MK 1:5000

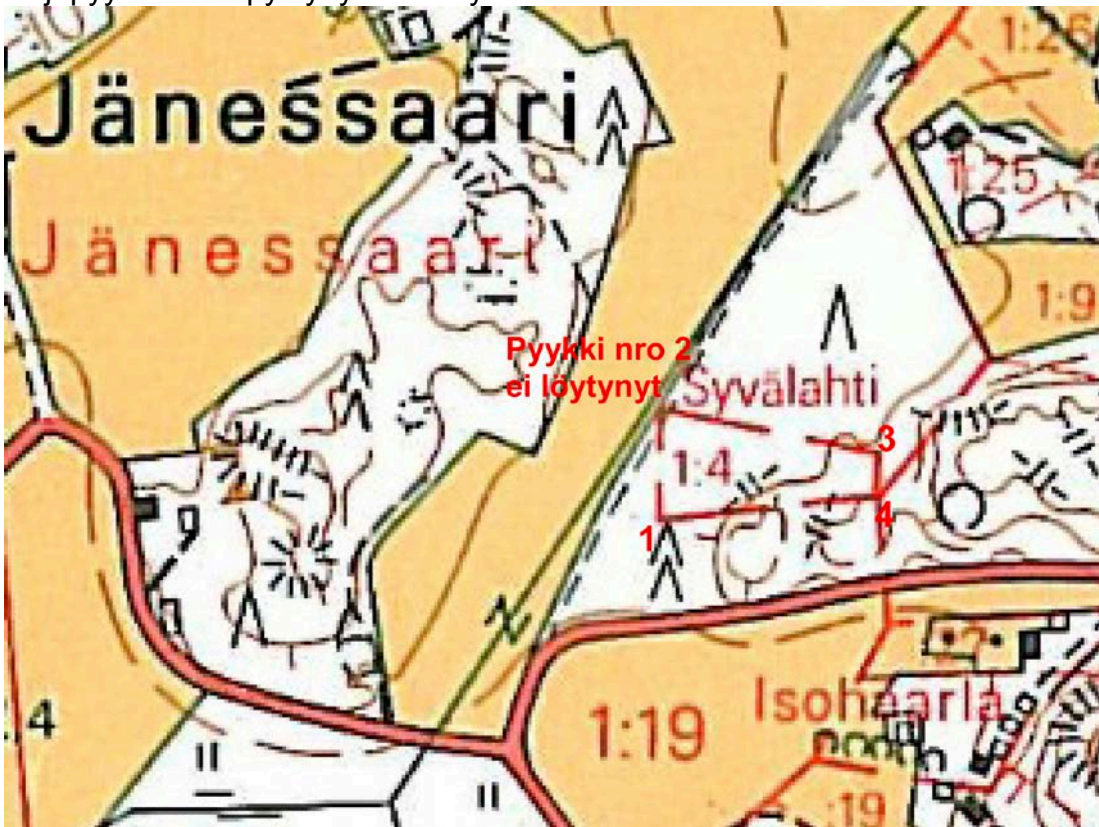
Torpan paikka on merkitty karttaan turkoosilla tähdellä, kellari keltaisella tähdellä ja rajapyykit punaisilla tähdillä

Ote senaatinkartasta, mittaus 1880-1881
Torppa merkitty karttaan punaisella ympyrällä

Ote peruskartasta vuodelta 1981. Karttaan on merkitty rajapyykit 1, 4 ja 3.
Rajapyykkiä 2 ei pystytty enää löytämään.

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT KUVAT:

Kuva 1. Kivijalka kuvattuna luoteesta.

Kuva 2. Kivijalka on varsin huolellisesti rakennettu ja siinä on kivikerroksia on kahdessa kerroksessa.

Kuva 3. Luoteisosan epämääräistä kivikkoa.

Kuva 4. Kivijalan länsipuolella oleva kuoppa tai syvennys, mahdollinen kellarin pohja.

Kuva 5. Syvennys sivusta kuvattuna.

Kuva 6. Kivijalasta parikymmentä metriä kaakkoon olevia vanhoja rajakiviä. Edessä oikealla rajapyykki numero 4.

Kuva 7. Rajapyykki numero 1.

Lindin maanalainen torppa

Hirvensalon Särkilahden perällä Jänissaren metsässä oli tämän vuosisadan ensimmäisellä kymmenellä maanalainen torppa, ihmisasunto. Koska se on rakennettu ja sen rakentajasta Lindistä ei ole enää jäänyt muistoaakaan jällelle.

Vuosisadan alussa tuossa maanalaisessa torpassa asusti yksin vanha leskivaimo, joka tunnettiin nimellä Linska. Ei hän siellä maanalla yksinomaan pysynyt, vaan kävi paljon kylässä ja lähiasukkaat kävivät sunnuntaisin kylässä Linskan luona. Kävipä hän talossa taksvärkissäkin tontin vuokrasta. Linskasta on jäänyt jälkimaailmalle hämära muisto.

Vähäisen tontin kolmella puolella oli synkkä havumetsä ja yhdellä puolella Jänissaren peltoaukeama. Tästä välistä kulki polku, jossa harvoin liikkui ihminen. Polun ja ra-

kennuksen välissä oli Linskan vähäinen perunamaa. Tontilta hän näki peltoaukeamalle, jonka takana oli taas synkkä metsä. Maantie oli lähellä, mutta näkymättömissä samoin kuin Särkilahden ruokoharjainen peräkin. Kohdassa, missä Särkilähti loppuu, oli maantiellä kuja, jota paikkaa vieläkin kutsutaan Lindin kujaksi. Torpan ympäristö oli tasaista vihreää nurmikkoa metsän keskellä ja siinä kasvoi muutamia sireenipensaita, jokunen vähäinen lehtipuu ja iso vaahtera, joka todistaa, että paikalla on kauan asuttu, sillä vaahtera ei kasva metsässä ilman istuttamista. Vaahteran alla oli pöytä ja penkki, jossa Linska usein istui ja tarjosi kesäsunnuntaisin ulkona vieraille kahvia, koska sisällä oli hämää.

Torpassa keskellä tasaista aukeamaa, oli vain olkikatto ja hiukan räystäänalustaa näkyvillä sekä suuri savupiippu. Räystäään alla maan tasalla oli pienet pitkyläiset ikkunat. Päädyistä kulki portaat maanalla olevaan pieneen eteiseen — "porssoon" — ja siitä ovi tupaan, joka kaunis huone ei ihan pienikään ollut. Nurkassa oli iso muuri ja huoneessa tarpeelliset huonekalut. Huone oli sisältä laudoitettu ja tapetit peittivät seinät. Katto oli valkaistu kalkkimaalilla ja lattialla puhtaat matot. Keskellä lattialla oli valkollinen pöytä ja yläpuolella roikkui katossa öljylamppu. Lämpö huoneessa oli normaali, kuiva ja ilma hyvä. Ilma säädettiin ikkuna-reiästä. Vieressä oli luultavasti kivilaatoja, koska sisälle ei koskaan tullut vettä, ei edes kosteutta.

Elämästä tuossa maanalaisessa asunnossa ei kukaan enää tiedä muuta kuin sen, että Linska asui siellä yksin vielä vuosisadan alussa. Vanhempieni kanssa kävimme useita kertoja ennen kouluikäni Linskan luona. Linska keskusteli asioista, mutta siitä emme paljonkaan muista. Ehkä joku 1800-vuosisadalla syntynyt voisi vielä muistaa, miten torpassa elettiin, Lindistä ja perheestä. Olemme vain kuulleet, että heillä olisi ollut monta tyttölästä. Linska tunnettiin terveenä mummona, mutta jostakin sairaudesta johtuen hänen päänsä vanhana tutisi.

Tytyväinen elämänsä ja kotiinsa oli Linska, joka seurasi maailman tapahtumia, pysyi ajan tasalla, oli omaksunut vankan poliittisen kannan ja kävi äänestämässä. Kun hän oli vielä vanhanakin henkevä ja meidän lasten mielestä hyvin viisas, pidimme häntä sivistyneempänä kuin muita mummoja tai vanhoja ukkoja. Tunnen paikan tarkoin, missä vielä vuosisadan ensimmäisellä kymme-

nellä sijaitsi tuo maanalainen asunto. Paikan tietää moni muukin, mutta ei sen menneisyyttä. Muistavat vain Linskan. Muutamia vuosia sitten paikalla oli vielä näkyvissä iso kuoppa ja tailaa olla vieläkin jotakin näkyvissä merkinä siitä, että paikalla on aikoinaan asuttu.

Linskan paikka olisi säilytettävä muinaismuistona, paikkana, jossa niinkin myöhään kuin vuosisatamme alussa asuttiin onnellisina, tytyväisinä ja kasvatettiin perhe — maanalla. Vaikkapa tuo pieni metsäalue aidattaisiin ja pystytettäisiin muistokivi, joka ei paljon maksaisi, kuten joku linnan raunio vallassaolevien muistomerkinä. Olisi muistomerkki tavallisen kansan keskuudesta. Siihen sisältyisi oma romantikkansa ja osa Hirvensalon monivaiheista elämää. □

Hj. SUOMINEN

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJE

- täyttöohje Museoviraston arkeologisen kohteen tarkastuslomakkeeseen

Lomake on tarkoitettu avuksi arkeologisen kohteen maastotarkastuksessa tehtyjen havaintojen raportointiin ja se on word-muotoinen. Kenttiin voi kirjoittaa tietoa niin paljon, kuin on tarpeen. Sähköiset kartat, koordinaattitaulukot ja valokuvat voi liittää lomakkeen loppuun suoraan sähköisiksi liitteiksi. Liitteitä voi lisätä haluamansa määrän esimerkiksi sivunvaihto-työkalulla.

Kohta 1. Perustiedot

- lomakkeeseen täytetään kohteeseen liittyvät sijaintitiedot (kunta, koordinaatit, peruskartta, sijainti suhteessa kirkkoon ja yleinen sijaintikuvaus)
- lomakkeeseen täytetään kohdetta luonnehtivat tiedot (nimi tai ehdotus nimestä, ajoitus, kohteen tyyppi ja tyyppin tarkenne muinaisjäännösrekisterin asiansanojen mukaan, lukumäärä (kpl) ja Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus, jos kohteella on sellainen)
- lomakkeeseen kirjataan arvio kohteen laajuudesta ja perustelu sille
- lomakkeeseen täytetään kohteen laji tarkastushavaintojen perusteella (ks. enemmän Museoviraston laatima Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohje 2014, sivut 31-32, <http://www.nba.fi/File/2210/laatuohje.pdf>):
 - *kiinteä muinaisjäännös* on muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kohde, jonka täsmällinen maantieteellinen sijainti on osoitetavissa.
 - *mahdollinen muinaisjäännös* on kohde, jota ei ole voitu maastossa tarkastuksen yhteydessä tunnistaa tai paikantaa luotettavasti. Kohteen luonteen selvittäminen muinaisjäännöksenä edellyttää esimerkiksi tarkempia arkeologisia selvityksiä kuin tarkastuksen yhteydessä on ollut mahdollista tehdä.
 - *muu kulttuuriperintökohde* on kohde, jota ei voi todeta muinaismuistolain tarkoittamaksi muinaisjäännökseksi. Yleisimpiä kulttuuriperintökohdetta ovat käytössä pysyneet historialliset kyläpaikat ja tiet, toisen maailman sodan aikaiset sotahistorialliset kohteet ja alle 100 vuotta nuoremmat hylät. Ensimmäiseen maailmansotaan liittyvät kohteet ovat yleensä kiinteitä muinaisjäännöksiä.
 - *löytöpaikka* on irtaimen muinaisesineen löytöpaikka tai -alue, johon liittyy jonkinlainen paikkatieto. Löydöllä ei ole yhteyttä kiinteään muinaisjäännökseen tai sitä ei voida osoittaa. Ilman arkeologista kontekstia olevaa löytöä kutsutaan *irtolöydöksi*.
 - *luonnonmuodostuma* on luonnon synnyttämä tai muovaama kohde, jota voidaan esimerkiksi luulla ihmisen tekemäksi tai jota ihminen on voinut muokata. Tällaisia ovat esimerkiksi muinaiset rantamuodostumat (pirunpellot, rantapalteen) ja luolat.
 - *muu kohde* on esimerkiksi tuhoutunut/tutkittu muinaisjäännös, kätkölöytö tms. kohde
- lomakkeeseen täytetään tiedot rekisterikylästä ja kiinteistötunnuksesta, jos tarpeen
- huom: rauhoitusluokkaa ei edellytetä enää määriteltäväksi.

Kohta 2. Taustatiedot

- lomakkeeseen täytetään tiedot mahdollisista aiemmista tiedoista ja löydöistä
- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastuksen yhteydessä mahdollisesti tehdyistä löydöistä
- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastusolosuhteista ja niiden vaikutuksesta havaintoihin
- lomakkeeseen täytetään tieto tarkastuksen liitteistä (karttaliitteet, kuvaliitteet, koordinaattitietolistat ym.).

Kohta 3. Tarkastushavainnot

- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastuksen syystä ja siihen liittyvistä asioista
- lomakkeeseen kuvataan kohteen ympäristö ja maasto
- lomakkeeseen kuvataan tarkastettu kohde ja rajaus.

Kohta 4. Suojelutiedot

- lomakkeeseen täytetään tiedot kohteen kuntoa koskien ja hoidon tai korjaamisen tarvetta koskevat havainnot
- lomakkeeseen laitetaan ehdotus suoja-alueeksi ja sen perustelut. Ehdotus esitetään mielellään myös kartalle rajattuna.
- lomakkeeseen täytetään tiedot mahdollisista maankäyttöhankkeista ja/tai muista säilymiseen vaikuttavista olennaisista asioista (luonnon aiheuttama eroosio tms.)
- lomakkeeseen laitetaan haluttaessa arvio kohteesta käytettävissä olevien tietojen luonteesta ja määrästä:
 - tietotaso 1 = kohteesta on riittävästi tietoa sen luonteen ja iän tarkemmaksi määrittämiseksi
 - tietotaso 2 = kohteen luonteen ja iän määrittely edellyttää tarkempia arkeologisia selvityksiä.

Kohta 5. Muuta

- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastajan yhteystiedoista
- lomakkeeseen täytetään tiedot lähilöydöistä ja mahdollisista muista tiedoista
- lomakkeeseen täytetään tiedot henkilöstä, jota voi tarvittaessa toimia paikalla oppaana.

Kohta 6. Allekirjoitus

- lomake allekirjoitetaan ja päivätään.